

ENDODONTIYADA ULTRATOVUSHNI QO'LLASH

Muratova Saodat Kadirovna

Abdullaev Murodixon, Samarqand Davlat tibbiyot Universiteti,

516 – guruh, stomatologiya fakultet talabasi.

XULOSA. Ushbu tadqiqotning maqsadi turli klinik holatlarda endodontik amaliyotda ultratovush samaradorligini baholashdir. Ob'ektlar va usullar. Tish bo'shlig'ini tozalash darajasini baholash uchun 2 ta eksperimental guruhga bo'lingan tishlardan foydalanildi. Birinchi guruhda tish bo'shlig'i mexanik va tibbiy usulda ultratovush ishlatmasdan davolandi. Ikkinchi guruhda tish bo'shlig'i mexanik va tibbiy usulda ultratovush yordamida davolandi. Ultratovush bilan davolash endodontik davolanishga tayyorgarlik bosqichida tish bo'shlig'ini tozalash darajasini sezilarli darajada yaxshilashi aniqlandi. Bizning tadqiqotimizda passiv ultratovushli sug'orish samaradorligini ko'rsatish uchun 3 ta eksperimental guruhga bo'lingan tishlardan foydalanildi.

NATIJALAR VA MUHOKAMA. Maqolaga ilgari mexanik va tibbiy ishlov berilgan ildiz kanalining tozalanish darajasini ko'rsatadigan, olingan tish bo'laklarini skanerlash elektron mikroskopining natijalari ilova qilingan. Tadqiqotimiz shuni ko'rsatadiki, irrigatsiya eritmasini tovush yoki ultratovush yordamida faollashtirish ildiz kanallarini tozalash sifatini sezilarli darajada oshirishga olib keladi.

Maqolada ildiz kanalidan kumush ustun, shisha tolali ustun va kanalni to'ldirish moslamasining parchasini olish jarayonida ultratovushni qo'llashning 3 ta klinik holati keltirilgan. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, zamonaviy endodontik amaliyotda ultratovush tekshiruvidan foydalanish intrakanal postlar va asbob bo'laklarini olib tashlashni osonlashtiradi, bunda aralashuv davomiyligi qisqaradi va murakkab klinik holatlarda tishni saqlab qolish imkoniyati ortadi. Tadqiqot natijalari ultratovushni endodontik davolanishning deyarli har bir bosqichida qo'llash kerak degan xulosaga olib keladi.

KIRISH QISMI

Zamonaviy endodontik davolanishni ultratovush tekshiruvisiz amalga oshirib bo'lmaydi [9]. Ultratovushli maslahatlardan foydalanish manipulyatsiyani yanada sifatli va bashoratli qiladi [1, 8, 25].

Endodontiyada ultratovushni qo'llash uchun ko'rsatmalar: tish bo'shlig'ini keyingi endodontik davolash uchun tayyorlash; ildiz kanallarini qidirish; tsement, rezorsin-formalin yoki gutta-percha bilan muhrlangan ildiz kanallarini qayta ishlash; shisha tolali, kumush yoki ankraj ustunlarini va singan asboblarning qismlarini ildiz kanalidan olib tashlash [8, 11]; sug'orish eritmalarini faollashtirish (passiv ultratovushli sug'orish); dentikulalarning olib tashlanishi, ildiz kanallarining toshlanishi [10, 12, 24]. Shunday qilib, ultratovush endodontik davolashning deyarli har bir bosqichida qo'llaniladi.

HOZIRGI TADQIQOTNING MAQSADI. Tadqiqotning maqsadi turli klinik holatlarda endodontik amaliyotda ultratovushning samaradorligini baholashdir.

Ushbu maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar qo'yildi: ildiz kanallarini tayyorlashdan oldin tish bo'shlig'ini sifatli tayyorlash uchun ultratovushdan foydalanish samaradorligini isbotlash; irrigatsiya eritmasi faollashtirilgandan keyin ildiz kanallarini tozalash sifatini tovush va ultratovush bilan solishtirish; Ildiz kanalidan postlar va singan asboblarning qismlarini olib tashlashda ultratovushdan foydalanishning afzalliklarini ko'rsatish.

OB'YEKTLAR VA USULLAR. Tish bo'shlig'ini keyingi endodontik davolash uchun tayyorlash uchun ultratovush tekshiruvidan foydalanish kerak.

Ultrasonik davolash tish bo'shlig'ining devorlari va pastki qismini yaxshiroq tozalashni, kalsifikatsiyani, "dentin korniqlarini" olib tashlashni ta'minlaydi va qo'shimcha ildiz kanallariga kirish joylarini aniqlashga imkon beradi [8, 11].

Tish bo'shlig'ini ultratovush bilan davolash usuli pulpa yaqinidagi yorqin oq dentinini endodontik uchi bilan ildiz kanali yo'nalishi bo'yicha ehtiyotkorlik bilan olib tashlashdan iborat. Ushbu bosqichda ultratovush tekshiruvidan foydalanish, ayniqsa, ildizlarning yiringlashi sohasida teshilish xavfini kamaytiradi.

Ultratovush tekshiruvidan qo'shimcha foydalanish endodontik davolanishdan oldin tish bo'shlig'ini (mexanik, dorivor) tayyorlash sifatini sezilarli darajada yaxshilaydi.

Tadqiqotda 2 ta eksperimental guruhga bo'lingan 10 ta tortib olingan tishlardan foydalanildi. Birinchi guruhda tish bo'shlig'i ultratovushsiz mexanik va tibbiy usulda davolandi.

Ikkinchi guruhda tish bo'shlig'i mexanik va tibbiy usulda ultratovush yordamida davolandi.

Tishning kariyes bo'shlig'i va bo'shlig'i havo turbinali dastagi va olmos burg'ulari bilan tayyorlangan. Keyin tish bo'shlig'ining devorlari va pastki qismi natriy gipoxloritning 3% eritmasi yoki 3% jel "Belodez" (VladMiVa) bilan ishlov beriladi. Ikkinchi guruhda tish bo'shlig'iga yuborilgan natriy gipoxloritning 3% eritmasi tish bo'shlig'ining devorlari va pastki qismiga tegmasdan 60 soniya davomida ultratovush yordamida qo'shimcha ravishda faollashtirildi. Natija vizual tarzda baholandi.

Tish bo'shlig'ini ultratovush bilan davolash paytida tish bo'shlig'idan ifloslantiruvchi moddalarni yuvish ko'rsatkichi bo'lgan pufakchalarning shakllanishi va eritmaning loyqaligi kuzatildi.

Shunday qilib, ultratovushli davolash tish bo'shlig'ining devorlari va pastki qismini tozalash sifatini sezilarli darajada yaxshilaydi. Ildiz kanallarini passiv ultratovushli sug'orish haqida gapirganda, ultratovush va sug'orish eritmasining kombinatsiyasi tishlarni tozalashni osonlashtiradi. smear qatlamini olib tashlash, mikroorganizmlarning kamayishiga olib keladi va asboblarning kirishi mumkin bo'lmagan joylarni tozalashni yaxshilaydi (kanallar orasidagi istmus, lateral kanalchalar).

Passiv ultratovushli sug'orish jarayoni 3 ta hodisani o'z ichiga oladi. Birinchisi, kavitatsiya ta'siri, ya'ni mayda ifloslantiruvchi moddalarni samarali yuvish va kimyoviy moddalar molekularini va mikroorganizmlarining membranalarini yo'q qilishga olib keladigan pufakchalar hosil bo'lish jarayoni. Ikkinchisi - mikrostreaming (suyuqlikning mikro oqimi), bu kichik tebranish agenti yonida suyuqlikning doimo bir tomonlama barqaror aylanishi jarayonidir. Va nihoyat, ifloslantiruvchi moddalarni olib tashlashga yordam beradigan fayl atrofida akustik burilish effektlarining paydo bo'lishi ham muhim rol o'ynaydi.

Ildiz kanallarini passiv ultratovushli sug'orish uchun ma'lum qoidalar mavjud, masalan, sug'orish eritmasini ildiz kanaliga oldindan in'ektsiya qilish va ultratovush faylini ildiz kanalidagi hududga uning devorlariga tegmasdan erkin joylashtirish.

Bizning tadqiqotimizda passiv ultratovushli sug'orish samaradorligini ko'rsatish uchun 3 ta eksperimental guruhga bo'lingan 30 ta tortib olingan tishlardan foydalanildi. Birinchi nazorat guruhida ildiz kanallarini sug'orish natriy gipoxloritning 3% eritmasi bilan amalga oshirildi. Ikkinchi guruhda natriy gipoxlorit eritmasi ultratovush yordamida faollashtirildi. Uchinchi guruhda natriy gipoxlorit eritmasi tovush bilan faollashtirildi.

Ildiz kanallarini tayyorlash mexanik usulda aylanuvchi nikel-titan ProTaper asboblari bilan, so'ngra 3% natriy gipoxlorit eritmasi bilan tibbiy usulda amalga oshirildi. Ikkinchi guruhda endoxak va ultratovush fayli №15 (ISO) bilan ultratovushli davolash 20 soniya davomida 3 marta o'tkazildi. Uchinchi eksperimental guruhda Sonic Air bilan irrigatsiya eritmasining ovozi faollashuvi 20 soniya davomida 3 marta amalga oshirildi. Keyin skanerlash elektron mikroskopi bilan o'rganilgan tish bo'laklari olindi.

NATIJARLAR VA MUHOKAZA. Birinchi eksperimental guruhning olib tashlangan tish bo'laklarini skanerlash elektron mikroskopida ko'p miqdorda dentin talaşlari topilgan, bu ildiz kanallarining yuqori darajada ifloslanganligini ko'rsatadi. Ochiq dentin tubulalarining mavjudligi minimal darajada deyarli yo'q edi. Yana bir holatni passiv ultratovushli sug'orish bilan ishlov berilgan ikkinchi guruh tish bo'laklarining elektron mikroskopida ko'rish mumkin. Ko'p sonli ochiq dentin tubulalari aniq edi.

Xulosa qilishimiz mumkinki, passiv ultratovushli sug'orish dentin talaşlarini maksimal darajada olib tashlashga va ildiz kanalining ichki devoridagi dentin kanalchalarini ochishga yordam berdi.

Ikkinchi va uchinchi eksperimental guruhlarining elektron mikroskopida dentin talaşining minimal miqdori bo'lgan juda ko'p ochiq dentin kanalchalari ko'rsatilgan. Shunday qilib, nazorat guruhida ildiz kanallarini tozalash sifati ikkinchi va uchinchi guruhga qaraganda sezilarli darajada yomonroq ekanligini aytishimiz mumkin. Uchinchi guruhlar. Ildiz kanallarini tozalash sifatini ultratovush (ikkinchi guruhda) va tovush (uchinchi guruh) yordamida faollashtirilgan natriy gipoxlorit eritmasi bilan solishtirganda sezilarli farq topilmadi.

Ultratovush langar postlarini chiqarish uchun ham tez-tez ishlatiladi. Shunga qaramay, metall konstruksiyalarni olib tashlash uchun zarur bo'lgan ultratovushning yuqori kuchi tufayli atrofdagi to'qimalarning haddan tashqari qizib ketishiga yo'l qo'ymaslik muhimdir. Shuning uchun postlarni olib tashlashda qo'shimchalardan ultratovush yordamida foydalanishning umumiy tamoyillarini bilish va ularga rioya qilish kerak, masalan, suv va havo sovutish va sug'orish bilan maksimal quvvatda uzilishlar bilan ishlash. Ultrasonik uchi vintni bo'shatilgandek soat miliga teskari yo'nalishda yoki pinning vertikal o'qiga mahkam yopishtirilishi kerak, bu ultratovush uchining shartli kengaytmasi bo'ladi. Shunday qilib, ultratovush energiyasi post orqali tsementga uzatiladi, uni buzadi va ustunni tishdan tashqariga itaradi.

Ultratovushni qo'llash ham kumush ustunlarni olishni osonlashtiradi. Masalan, №1 klinik ishda 52 yoshli bemor P. tish proteziga tayyorlanayotgan edi. 22-tishning rentgenogrammasida kumush pin aniqlangan. 22-tishning ildiz kanalidan pinni olish ultratovush yordamida amalga oshirildi.

№ 2 klinik holatda, 43 yoshli bemor R. 35-tishning ildiz kanalida shisha tolali post bor edi. Post ultratovushli uchi E7 bilan chiqarilgan. Shisha tolali postni olib tashlangandan so'ng 35-tishning tekshiruv rentgenogrammasi ildiz kanalini cho'qqiga kesib o'tish mumkinligini ko'rsatdi.

Tadqiqotimizning to'rtinchi qismida biz endodontikadagi eng qiyin va ko'p vaqt talab qiladigan manipulyatsiyalardan biri sifatida ildiz kanalidan singan asbob qismlarini olish tartibiga e'tibor qaratmoqchimiz. Asboblarni bo'lagini ildiz kanalidan olib tashlash ko'pincha ildiz kanali devorining teshilishi yoki fragmentni distal tomondan cho'qqiga o'tkazish xavfi yuqori bo'lishi bilan birga keladi. Ushbu manipulyatsiya paytida ultratovushni qo'llash bizga tish ildizining dentinini iloji boricha ko'proq saqlashga imkon beradi.

Ultratovush yordamida singan asboblarni olib tashlash bilan manipulyatsiya quyidagi asosiy bosqichlarni o'z ichiga olishi kerak:

1. Diagnostik CBCT tomografiyasi yoki og'iz bo'shlig'i rentgenogrammasi.
2. Fragmentga to'g'ridan-to'g'ri kirish va uning vizualizatsiyasini yaratish.
3. Ildiz kanalidagi fragment holatining zaiflashishi.
4. Buzilgan asbob bo'lagini olib tashlash.

Ildiz kanalidagi fragment holatini zaiflashtirish ingichka endodontik uchlari bilan amalga oshiriladi, ular yordamida dentin asbobning bo'lagi atrofidan olib tashlanadi. Shunday qilib, fragment atrofida truba hosil bo'ladi, unga keyingi manipulyatsiyalar uchun ultratovush uchi joylashtiriladi.

Shuni ta'kidlash kerakki, singan asbob bo'laklarini qazib olishni boshlashdan oldin, klinik holatlarni to'g'ri baholash va parchani olib tashlash yoki uni olishdan bosh tortish to'g'risida to'g'ri qaror qabul qilish kerak, chunki fragmentni olib tashlashga urinish natijasida yuzaga kelishi mumkin. dentinning katta miqdorini yo'qotishda va shuning uchun tish endi okklyuzion yukni ko'tara olmaydi va ekstraksiyaga duchor bo'ladi.

№3 klinik holatda, ildiz kanalining o'rta qismida kanalni to'ldirish vositasining singan qismi va ildiz kanalining tabiiy yo'nalishidan og'ish kuzatilishi mumkin.

56 yoshli bemor K ning 21-tishining rentgenogrammasi (11-rasm). Kanalni to'ldiruvchi asbobning singan qismini ultratovush yordamida olib tashlangandan so'ng, ildiz kanalini qayta ko'rib chiqish o'tkazildi (12-rasm).

ning salbiy ta'siri ehtimolini ham ta'kidlash kerak

MALUMOTNOMA. ildiz kanalidan singan asbob qismlarini olib tashlash, ya'ni asbobning singan qismini qayta parchalash paytida ultratovush. Parcha qanchalik kichik va apikal bo'lsa, uni olish shunchalik qiyin bo'ladi. Ultrasonik uchni noto'g'ri qo'llash, parodontal to'qimalarda singan faylning kanaldan tepadan tashqariga siljishi ehtimolini oshiradi. Bundan tashqari, ultratovushning uzluksiz qo'llanilishi to'qimalarning isishi bilan birga keladi, shuning uchun ultratovush bilan ishlashda suv va havo sovutishdan foydalanish juda muhimdir.

Tadqiqotimiz natijalariga ko'ra, biz quyidagi xulosalar chiqarishimiz mumkin:

1. Ultratovushni qo'llash tish bo'shlig'ini tozalash samaradorligini oshiradi.
2. Ovozli va ultratovushli sug'orish ildiz kanallarini tozalash sifatini sezilarli darajada yaxshilashga olib keladi.
3. Ultratovushni qo'llash tish to'qimasini maksimal darajada saqlab qolish bilan ildiz kanalidan shisha tolali, anker va kumush ustunlarni olib tashlash jarayonini osonlashtiradi.
4. Ko'pgina klinik holatlarda ultratovush singan asbobni ildiz kanalidan olib tashlash uchun qo'llaniladigan usuldir.

Adabiyotlar:

1. **ILOVALAR.** Муратова С.К., Хайдаров А.М. Влияние хронической ишемии мозга на функциональное состояние слизистой оболочки полости рта // Stomatologiya. – 2019. – №4. – С. ISSN 2181-7812 www.tma-journals.uz 163 Клиническая медицина 101-103

2. Хайдаров А.М., Муратова С.К., Хожиметов А.А. Анализ особенностей стоматологического статуса и показателей гемостаза у больных с хронической ишемией мозга // Пробл. биол. и медицины. – 2020. – №2 (118). – С. 88-92
3. Хайдаров А.М., Муратова С.К., Хаджиметов А.А., Шукурова Н.Т. Состояние клеточного состава и микрофлоры мукозального эпителия ротовой полости больных хронической ишемией мозга // Мед. журн. Узбекистана. – 2021. – Vol. 2, №3. – С. 34-41.
4. Муратова С.К. Стоматологический статус у больных с хронической ишемией мозга // Методические рекомендации- Ташкент, 2021.
5. Муратова С.К., Шукурова Н.Т. Surunkali miya ishemiyasida og'iz bo'shlig'i shilliq qavati funktsional xolatining buzilishini o'rganish omili // «Узбекистонда илмий-амалий тадқиқотлар» мавзусидаги Республика 16-куп тармоқли илмий масофавий онлайн конференцияси материаллари.- Тошкент, 2020.- 102 бет..
6. Хайдаров А.М., Муратова С.К., Жабриева А. Особенности микроциркуляции полости на фоне хронической ишемии мозга. Тошкент тиббиёт академияси ахборотномаси. 2021. С 161-163
7. Хайдаров А.М., Муратова С.К. Хроническая ишемия мозга, как фактор нарушения функционального состояния слизистой оболочки полости рта // «Фундаментал ва клиник тиббиётнинг долзарб муаммолари ва масофавий таълим имкониятлари» халқаро онлайн конференция материаллари.-Самарканд, 2020.- 85-86 бет
8. Muratova S., Khaydarov A., Shukurova N. The peculiarities of endothelial dysfunction indicators in patients with chronic brain ischemia // Int. J. Pharmac. Res. – 2020. – P. 1725-1728.
9. Muratova Saodat Kadirovna, Musirmanov Abdusalim Toshtemirov Humoyun TO IMPROVE TREATMENT OF CHRONIC GENERALIZED PERIODONTITIS // CENTRAL ASIAN JOURNAL OF EDUCATION AND INNOVATION/ 2023- P. 187-194.
10. Muratova S.K. Norqulova S.N. Teshayeva R.O. STATISTICAL ANALYSIS OF THE METHOD OF DELAYED FILLING IN CHRONIC APICAL PERIODONTITIS// CENTRAL ASIAN JOURNAL OF EDUCATION AND INNOVATION. Volume 2, Issue 11, Part 3 November 2023.- P 148-151
11. Muratova S.K. Teshayeva R.O. Teshayev Sh. O. SURUNKALI ILDIZ UCHI PERIODONTITDA KECHIKTIRIB PLOMBALASH USULINING STATISTIK TAHLILI// EURASIAN JOURNAL OF TECHNOLOGY AND INNOVATION/ 2023.-P. 186-189.
12. Muratova Saodat Kadirovna, Shukurova Nodira Tillayevna A Literary Review of Statistical Indicators in the Diagnosis of Oral Tuberculosis// Eurasian Medical Research Periodical. 2023.-P.30-33
13. Muratova Saodat Kadirovna, Shukurova Nodira Tillayevna Assessment of the Dental Condition of Patients with Impaired Cerebral Circulation// Eurasian Medical Research Periodical. 2023.- P.38-41.
14. Muratova Saodat Kadirovna, Naimov S, Toshtemirov I Endodontic Treatment of Chronic Apical Periodontitis with The Drug Hydroxy calcium by Delayed Filling// Eurasian Medical Research Periodical. 2023.- P 34-37.
15. Muratova Saodat Kadirovna Modern Ideas About the Pathogenesis of Generalized Periodontitis// Eurasian Medical Research Periodical. 2023.- P.42-45.
16. Muratova Saodat Kadirovna, Yukimurodov N, Absalamov D. Results of Complex Treatment of Chronic Disseminated Periodontitis in Patients Who
17. Have Undergone Covid-19// Eurasian Medical Research Periodical. 2023.- P.27-29.